

ALIN BOGDAN SĂMUȘAN*

RELAȚII ROMÂNNO–NORD-COREENE ÎNTRE 1948 ȘI 1953

Perioada de început a relațiilor româno–nord-coreene nu s-a bucurat de un interes prea mare din partea specialiștilor români. În afara cărții și a celor câteva articole scrise de Radu Tudorancea, care privesc sprijinul umanitar oferit de România în timpul războiului din peninsula coreeană și care sunt citate în studiul de față, cele două articole ale profesorului Kwak Dong Hun despre imaginea acelui război, reflectată în presa centrală de la București¹, și cele două–trei pagini din lucrarea lui Mihail E. Ionescu² reprezintă toată „istoriografia problemei”. Umplerea parțială a acestui gol este ținta materialului de față.

În istoria Războiului Rece și, în speță, a blocului estic, anul 1948 a reprezentat momentul în care dispar condiționările specifice raporturilor de coaliție dintre URSS și SUA și în care conducerea sovietică a renunțat la politica *blocurilor de coaliție* din țările de democrație populară, *modelul bolșevic fiind impus ca obligatoriu în toate aceste țări*³. Din perspectiva României, semnarea tratatelor de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu URSS la 4 februarie 1948, cu Bulgaria la 17 ianuarie, cu Ungaria la 24 ianuarie, cu Cehoslovacia la 21 iulie, apoi venirea la București a primei delegații de partid est-germane⁴ au conturat un climat favorabil lărgirii orizonturilor diplomatice în condițiile noii realități geopolitice din care țara noastră făcea parte.

Acesta era contextul în care, în ședința Consiliului de Miniștri al RPR din 26 octombrie 1948, Ana Pauker, ministru de Externe, a prezentat telegrama prin care Guvernul tinerei Republici Populare Democratice Coreene cerea stabilirea de relații diplomatice cu România Populară⁵. În cadrul acestei ședințe a avut loc și prima evaluare oficială românească a situației politice din peninsula coreeană, șeful diplomației române relevând:

---

* Licențiat de istorie, Universitatea din București.

¹ Kwak Dong Hun, *The Korean War through the perspective of Romania*, în „East European & Balkan Studies”, vol. 41, nr. 2, 2017, p. 33–56 și *Images of Korean War that Emerged in the Organ of the Romanian Communist Party*, *Scântea*, în „Korean Historical and Cultural Trends. Proceedings of International Conference on Korean Studies”, Sofia University, 2016, p. 45–63.

² Mihail E. Ionescu, Carmen Rîjnoveanu, *Between the Two Communist Giants. Romania and North Korea Relationship during the Cold War*, București, Editura Militară, 2014, p. 33–36.

³ Cezar Stanciu, *Frăția socialistă. Politica RPR față de țările lagărului socialist 1948–1964*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009, p. 13, 17.

⁴ *Ibidem*, p. 27.

⁵ „Dl dr. Petru Groza: [...] Prietena ministru de externe are cuvântul.

D-na Ana Pauker: Prietene prim-ministru și dragi colegi, din partea ministerului afacerilor externe al Republicii Democratice Coreene am primit următoarea telegramă:

Ministrului Afacerilor Externe al Republicii Populare Române, Ana Pauker, București.

Din însărcinarea Guvernului Republicii Populare Democratice Coreene, am onoarea a vă supune următoarele:

În 1945, armata sovietică, lovind în japonezi, i-a gonit și din Coreea. Astfel, țara aceasta a fost eliberată de armata sovietică. După iscălirea actului de încetare a luptei cu Japonia, la 8 August 1945 au sosit și americanii cu trupele lor și au ocupat Coreea de Sud. Între aliați a intervenit mai târziu o înțelegere potrivit căreia Uniunea Sovietică a ocupat partea de nord a Coreei, iar Statele Unite au ocupat partea de sud. [...] Încă din 1946 și apoi în 1947, Uniunea Sovietică a pus chestiunea evacuării Coreei de trupe străine, pentru a se da acestei țări posibilitatea să-și aleagă un guvern unitar. De altfel, această condițiune a fost pusă mai demult, încă din 1945–1947, iar în 1947 Uniunea Sovietică a propus ca retragerea tuturor trupelor străine din Coreea să fie terminată la 1 ianuarie 1948. În permanență însă Statele Unite au refuzat și refuză încă chiar și acum să facă acest lucru. În loc să-și retragă trupele, căzând de acord asupra acestei chestiuni cu Uniunea Sovietică și dând posibilitatea poporului coreean să-și aleagă un guvern propriu, americanii au făcut alegeri numai în partea de sud a țării, unde au procedat și la instalarea unui guvern marionetă⁶.

În continuare, după ce a prezentat procesul electoral ce avusese loc în cele două părți ale Coreei, vituperând împotriva aranjamentelor din zona de ocupație americană, Ana Pauker a prezentat structura puterii de stat din jumătatea nordică a țării:

Adunarea Națională Supremă a Coreei și-a ales guvernul pentru întreaga țară. Președintele Consiliului de Miniștri este – hai să-i spunem pe nume – tovarășul Kir Im Sem [sic!], un erou național, care a luat parte activă de conducător al luptelor de partizani din sudul țării sale, un om foarte cunoscut în țara sa, mai ales în regiunea de sud a ei, un foarte stimat și foarte iubit de poporul său. Dar Kir Im Sem este și unul din conducătorii Partidului Muncii din Coreea. La alegerile din această țară au participat în blocul democrat 30 partide, iar în guvern sunt reprezentate zece partide și organizații democratice și un număr de oameni fără partid. Acesta este guvernul întregii Coree, care ne-a trimis nouă telegrama, propunându-ne să intrăm în relații diplomatice, economice și de prietenie [...]⁷.

Au trecut trei ani de când, datorită puterii Armatei a Marii Uniuni Sovietice, patria noastră a fost eliberată de sub jugul colonial al imperialismului japonez. În acești trei ani, în Coreea au avut loc mari transformări, pe care poporul nu le-a cunoscut încă în decursul istoriei sale. Aceste transformări sunt rezultatul luptei intense a poporului nostru pe frontul refacerii economiei naționale, a culturii și independenței sale.

La 25 August 1948, în sudul și în nordul Coreei au avut loc alegeri generale în care poporul și-a exprimat în mod liber voința. Ca rezultat al acestor alegeri, în Coreea au fost alese organele puterii de stat, Marea Adunare Națională și guvernul Republicii Populare Democratice Coreene, în care sunt reprezentate toate păturile populare.

Guvernul Republicii Populare Democratice Coreene a pornit la realizarea atribuțiilor sale.

Având în vedere cele de mai sus, stimată Doamnă Ministru, în numele guvernului, mă adresez Dv. și guvernului Dv. cu propunerea de a stabili legături diplomatice și economice între guvernele noastre.

Eu sunt convins că stabilirea legăturilor diplomatice prietenești între popoarele noastre, nu numai că va ajuta la înflorirea lor, dar va aduce o mare contribuție cauzei păcii și buneii stări a popoarelor din lumea întreagă.

Cu deosebită stimă,

(ss) Pak Hen Ven, Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Democratice Coreene. Phenjan-Coreea, 8 octombrie 1948.” Vezi ANIC, fond Președinția Consiliului de Miniștri, d. 10/1948, p. 32–33.

⁶ *Ibidem*, p. 34, 35.

⁷ *Ibidem*, p. 37. Această prezentare este un izvor deosebit de grăitor pentru mai buna înțelegere a constituirii mitului lui Kim Il Sung. Născut sub numele de Kim Song Ju, liderul nord-coreean a preluat în timpul activității sale de partizan, pe la mijlocul anilor '30, numele Kim Il Sung, nume care „fusese utilizat de mai mulți patrioți coreeni din China” (*apud* Ilpyong J. Kim, *Historical Dictionary of North Korea*, The Scarecrow Press, Lanham, Maryland, and Oxford, 2003, p. 71). Unul dintre aceștia, luptătorul naționalist coreean Kim Kyung Chon, fusese închis în lagăr în Uniunea Sovietică în timpul Marii Terori ca urmare a opoziției sale la planurile lui Stalin de relocare a populației coreene din URSS. S-a folosit de acest cognomen eroic și faima cvasi-folclorică a acestuia printre coreeni pentru a-și edifica un statut, iar apoi, după ce a fost recrutat de puterea sovietică pentru propulsarea ca lider, pentru a-și construi legitimitatea politică. Istoriografia sud-coreeană atestă cel puțin cinci comandanți de grupuri de guerilă coreene din Manciuria care utilizau acest cognomen – Kim Il Sung la jumătatea anilor '30, viitorul conducător nord-coreean nefiind cel mai proeminent

Primul contact bilateral româno-nord-coreean pare să fi avut loc în decembrie 1949, când o delegație mixtă chinezo-nord-coreeană a venit la București pentru a lua parte la congresul Departamentului Internațional al Transporturilor. La 17 decembrie, delegații coreeni conduși de ministrul Comunicațiilor de la Phenian, Kim Huan Ir, au fost primiți de liderul român Gheorghe Gheorghiu-Dej, discuția gravitând în jurul unei informări generale cu privire la caracteristicile naturale și umane ale celor două țări și a fost punctată de solicitarea de către secretarul general român a unor materiale propagandistice coreene⁸. Demnitarul nord-coreean a răspuns că, înainte de toate, ar trebui stabilite contacte diplomatice directe dar că, pentru moment, astfel de materiale ar putea fi schimbate prin legațiile de la Moscova. În prezentarea făcută țării sale, ministrul Kim Huan Ir a evidențiat reforma agrară și naționalizarea industriilor, arătând ca preocupări de bază edificarea unor capacități în domeniul textilelor („[...] se dă atenție industriei textile pentru a îmbrăca populația. Acum construim o fabrică de textile cu 15 000 de mașini, la anul va fi gata”), al industriei chimice, în ramura îngrășămintelor și alimentară („[...] din porumb scoatem 32 de produse: untdelemn, zahăr, săpun, vitamine și altele. Această fabrică de prelucrare a porumbului este socotită ca ceva deosebit [...]”)⁹.

În cursul anului următor, la 22 martie 1950, în ședința Secretariatului CC al PMR se decidea ca la sărbătorirea zilei de 1 Mai să fie invitată, pe linia sindicatelor, și o delegație coreeană¹⁰, același organ de partid aprobând, trei luni mai târziu, la 27 iunie 1950 (doar două zile după începerea războiului din peninsula), ca ansamblul de cântece și dansuri nord-coreean, aflat la Moscova și care urma să facă un turneu în țările Europei de Est, să fie invitat și în România¹¹. La 26 iulie 1950, conducerea de partid aproba ca la Congresul Comitetelor de Luptă pentru Pace din RPR să fie de asemenea invitată și o delegație nord-coreeană formată din trei membri¹².

---

dintre aceștia. Acest fapt ne-a fost relatat de Balazs Szalontai într-o discuție particulară la 1 august 2017. Faptul că în textul prezentat de Ana Pauker guvernului român, text fără doar și poate tradus din sursă sovietică, se menționează că noul lider este „un erou național, care a luat parte activă de conducător al luptelor de partizani din sudul țării sale, un om foarte cunoscut în țara sa, mai ales în regiunea de sud a ei, un foarte stimat și foarte iubit de poporul său”, în condițiile în care noul lider de la Phenian nu activase și nu fusese niciodată în sudul peninsulei, certifică încercarea de grefare pe persoana acestuia a unei aureole eroico-folclorice care să-l acrediteze în fața compatrioților din sudul aflat sub „ocupație” americană după conducătorul național legitim al întregului popor coreean. Această realitate este susținută de descoperirea unui raport diplomatic trimis la București de atașatul militar român de la Phenian la 13 mai 1968, raport prin care acesta comunică cele discutate cu omologul său cehoslovac, care îl informase printre altele că, „din date neverificate, numele lui Kim Ir Sen, actualul președinte al Cabinetului de Miniștri al R.P.D. Coreene și președinte al Partidului Muncii din Coreea, nu este cel real. Adevăratul Kim Ir Sen, care a fost conducătorul luptei anti-japoneze, a dispărut în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Deoarece numele și activitatea lui s-au bucurat de o mare popularitate în întreaga Coree, Guvernul URSS a hotărât ca actualul Kim Ir Sen să poarte numele celui dispărut” [considerație inexactă, Kim Il Sung preluase acest *nom de guerre* la modă printre partizanii coreeni din Manciuria încă de la jumătatea deceniului al patrulea, înaintea contactului său cu autoritățile sovietice, acestea din urmă încercând doar să transpună întreg prestigiul acestui cognomen eroic asupra persoanei alese de ei pentru propulsarea ca lider politic al Coreei – n.n.] *pentru a se putea menține în continuare mitul despre Kim Ir Sen. [...] Faptul că actualul Kim Ir Sen nu este cel real este cunoscut și în Coreea de Sud, unde s-a dus o propagandă foarte activă în acest sens. Din această cauză, în timpul războiului din 1950–1953, Kim Ir Sen nu s-a bucurat de popularitate în rândul populației din sud care cunoștea situația lui [s.n.]*. Vezi ANIC, CC al PCR, s. Administrativ-Politică, d. 5/1968, p. 56–57.

⁸ „Gh. Gheorghiu-Dej: *Literatură, poze din Coreea, cum am putea să primim?*” (ANIC, CC al PCR, s. Cancelarie, d. 107/1949, p. 2 v.).

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al PMR*, vol. III, 1950–1951, București, Arhivele Naționale ale României, 2004, p. 187.

¹¹ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 9/1950, p. 10–11.

¹² *Ibidem*, p. 36.

Declanșarea războiului din peninsula coreeană la 25 iunie 1950 a surprins relațiile bilaterale cu România la acest nivel al primelor interacțiuni. În scurt timp, la 13 iulie, guvernul român, reacționând la nota din 7 iulie a guvernului SUA, care încunoștința decizia președintelui american de a ordona instituirea blocadei navale asupra coastelor Coreei, în conformitate cu Cererea Consiliului de Securitate, a transmis că „intervenția ordonată de președintele Truman prin trimiterea flotei, forțelor aeriene și terestre împotriva Republicii Populare Democrate Coreene, precum și blocada instituită asupra coastelor Coreei constituie o agresiune directă a Statelor Unite împotriva poporului coreean și subminează în mod serios pacea lumii”¹³. În același spirit, la 29 august 1950, Bucureștii au emis și o notă de protest împotriva intervenției americane în Coreea, adresată președintelui Consiliului de Securitate al ONU, Jakob Malik, și secretarului general al organizației, Trygve Lie. Se susținea că era de datoria Consiliului de Securitate să avertizeze guvernul SUA că „actele de barbarie comise de trupele americane în Coreea constituie crime de război” și recomanda să se adopte propunerile URSS conform cărora guvernul SUA „să înceteze imediat și necondiționat distrugerea orașelor coreene și atacarea populației pașnice de către aviație”¹⁴. Atitudinea României față de acțiunile armatei americane¹⁵ în Coreea de Nord, poziție exprimată încă din faza incipientă a războiului, va constitui fundamentul relației de încredere reciprocă și de sprijin mutual dintre R.P.D. Coreeană și România, care se va întinde de-a lungul a patru decenii. Este necesar să menționăm aici că, în ciuda opțiunii prevalente printre istoriografii români contemporani¹⁶ de a considera în mod schematic și unilateral că războiul din Coreea a fost început de R.P.D. Coreeană, în declanșarea acestui conflict militar un rol însemnat l-au avut provocările armatei conduse de dictatorul Syngman Rhee; care „deveniseră îngrijorătoare atât pentru Moscova, cât și pentru Washington”¹⁷ și care au determinat atât refuzul Statelor Unite de a edifica o armată sud-coreeană puternică, cât și decizia lui Stalin de a permite luarea de contramăsuri militare de către forțele comuniste din nordul țării.

¹³ *Politica externă a României. Dicționar cronologic*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 258.

¹⁴ Radu Tudorancea, *Ipostazele „ajutorului frățesc”. RPR și războiul din Coreea (1950–1953)*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2014, p. 67.

¹⁵ „Până în iulie 1951, patru cincimi din școlile primare și gimnaziale din Coreea de Nord fuseseră distruse de raidurile americane. [...] Până în 1952, practic fiecare oraș din Coreea de Nord a fost complet distrus. În 1950, forțele americane demolau practic sate întregi pentru a găsi câțiva lunetiști ascunși, iar la finele războiului, în retragere, demolau localități întregi (ex. Hungnam). [...] Oamenii au încercat să suplimenteze demolarea localităților prin relocarea în peșteri și tuneluri și prin crearea de școli, spitale, fabrici și birouri subterane. [...] Cazurile de tuberculoză în rândul tinerilor coreeni erau de 4–5 ori mai numeroase decât în Ungaria acelor ani și, în timpul războiului, nici spitalele coreene și nici cele străine nu tratau civili. La finele lui 1953, un medic al Armatei Populare Coreene a estimat că numărul soldaților bolnavi de tuberculoză, majoritatea demobilizați, era de 250 000, incluzând numai cazurile serioase, în ultimele șase luni de război, mai mulți nord-coreeni murind de tuberculoză decât în luptă. Chiar și oficiali superiori precum Pak Chang Ok s-au îmbolnăvit din cauză că petreceau prea mult timp sub pământ” (Balazs Szalontai, *Kim Il Sung in the Khrushchev Era. Soviet-DPRK Relations and the Roots of North Korean Despotism, 1953–1964*, Woodrow Wilson Center Press, Stanford University Press, 2005, p. 44–45).

¹⁶ Atât în lucrarea cercetătorului Radu Tudorancea (Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 28), cât și în aceea a generalului-maior Mihail E. Ionescu (Mihail E. Ionescu, Carmen Rîjnoveanu, *Between the Two Communist Giants. Romania and North Korea Relationship during the Cold War*, Center for East European and Asian Studies Association, ed. Militară, București, 2014, p. 34), responsabilitatea pentru declanșarea războiului din Coreea este plasată în mod maniheist și convențional doar în contul regimului de la Phenian.

¹⁷ „Într-un anume sens, planul lui Kim era doar reflectarea intențiilor lui Rhee și a altor lideri sud-coreeni care doreau să invadeze Nordul pentru a unifica țara sub conducerea lor. Diferitele manifestări ale belicozității sud-coreene precum provocarea de graniță au îngrijorat atât Moscova cât și Washingtonul. Belicozitatea lui Rhee s-a dovedit a fi fatal contraproductivă [...]” (Balazs Szalontai, *op. cit.*, p. 28).

Imediat după declanșarea războiului, un întreg mecanism de colectare a ajutoarelor pentru cauza nord-coreeană a fost inițiat în România, mecanism care va constitui unul dintre elementele principale al relației bilaterale până în anul 1956. Deja, la 25 iulie 1950, Confederația Generală a Muncii solicita autorizația Comitetului Central al PMR pentru a dona 50 de milioane de lei (1 310 616 ruble) Coreei Populare¹⁸, iar Crucea Roșie română își prezenta, la 10 noiembrie 1950, propunerile de a organiza o colectă națională și un ajutor material constând în două spitale de campanie cu o capacitate de 50 de paturi fiecare, două săli de operație, 300 de seturi de prim ajutor, 300 târgi și 2 ambulanțe¹⁹. Din punct de vedere agitatoric, aceste demersuri au fost susținute prin adunări populare (precum cea din București, din prima decadă a lunii august 1950, la care au participat peste 40 000 de muncitori) și prin trimiterea primei delegații românești în Coreea, în ultima parte a lunii septembrie 1950²⁰.

Anul 1951 a debutat, în ceea ce privește relațiile româno-nord-coreene, cu primele eforturi concertate ale instituțiilor de stat și obștești din România în vederea ajutorării cauzei RPDC în războiul din peninsulă. Apelul publicat în ziarul „Scânteia” din partea Comitetului Central al Uniunii Femeilor Democrate din România și a Crucii Roșii a RPR, la 18 ianuarie 1951, a dat startul unei campanii de strângere de fonduri, pentru care se vor mobiliza mii de agitatori și se vor aduna milioane de lei²¹. Schimburi de delegații vor continua și în acest an, cu o delegație guvernamentală coreeană condusă de Cho Ciang Ik (membru proeminent al facțiunii de Yanan (chineze) din Partidul Muncii din Coreea), care va vizita șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră și orașul Stalin în luna martie²², urmată de complementul obișnuit de grupe sindicale, guvernamentale și obștești coreene și românești deplasate cu ocazia zilei de 1 Mai, pentru a-și petrece concediile de odihnă și pentru alte ocazii²³.

Luna aprilie a deschis registrele capitale ale colaborării dintre cele două țări în intervalul 1950–1953 prin plecarea primei echipe medicale românești (dintr-un total de șapte) în teatrul de operațiuni militare din Extremul Orient, precum și a primei ambasade române rezidente la Phenian. Echipa medicală era condusă de profesorul doctor Ioan Turai, „chirurg eminent și directorul de studii al Institutului Medico-Farmaceutic”²⁴ și a fost compusă din 5 chirurgi, 1 medic radiolog, 1 bacteriolog medic de laborator, 1 medic internist, 1 medic pediatru, 1 farmacist asistat de 1 studentă farmacistă în anul V, 1 studentă medicinistă în anul IV și 11 surori medicale²⁵. În iulie–august 1951, echipa era semnalată într-un raport diplomatic polonez ca „un spital bine echipat pentru 3 800 paturi care este bine aprovizionat cu medicamente și condus exclusiv de medici români”²⁶.

Prima misiune diplomatică românească rezidentă în Coreea de Nord era constituită din ambasadorul Pavel Babuci și din consilierul Radu Comșa²⁷. Ajunși la 14 aprilie 1951 în

¹⁸ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 18/1950, p. 2. Baniile vor fi transferați în contul special deschis la *Gosbank* la 31 decembrie 1950 (Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 222, anexa documentară, documentul 7).

¹⁹ ANIC, CC al PCR, s. Administrativ-Politică, d. 31/1950, p. 8–9.

²⁰ Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 71–72. Întoarsă în țară, delegația a fost trimisă în turneu prin diferite județe, cu scopul de a împărtăși din experiența vizitei în Coreea și de a stimula campaniile de strângere a ajutoarelor.

²¹ *Ibidem*, p. 86–87.

²² *Ibidem*, p. 72.

²³ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 2/1951, p. 35–36. Pentru petrecerea concediului de odihnă în România în anul 1951 au fost planificați 10 oficiali nord-coreeni.

²⁴ ANIC, CC al PCR, s. Administrativ-Politică, d. 31/1950, p. 1.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Margaret K. Gnoinska, *Poland and the Cold War in East and Southeast Asia 1949–1965*, lucrare de doctorat susținută la Columbian College of Arts and Sciences al George Washington University, 2010, p. 82.

²⁷ AMAE, Problema 613/1951, d. 11 („Cheltuieli ale ambasadei României în R.P.D. Coreeană și ale misiunii Crucii Roșii), p. 2.

capitala nord-coreeană, cei doi diplomați români și-au prezentat scrisorile de acreditare președintelui prezidiului Adunării Populare, Kim Du Bon, la 18 aprilie, într-un cadru ceremonial, cu gardă de onoare și intonarea imnurilor celor două state²⁸. Condițiile în care cei doi diplomați români și-au început activitatea au fost dintre cele mai grele: bombardată și mitraliațată în continuu de aviația americană, încartiruiți „într-o mică căsuță în formă de baracă”²⁹, într-o vale, la 8 km de capitala nord-coreeană și la 2–3 km de ambasadele sovietică și chineză, lipsiți de un adăpost antiaerian, obligați să-și transporte apa potabilă de la distanțe mari și să consume exclusiv hrană conservată, aceștia au dedicat primele trei luni ale activității lor în Coreea realizării vizitelor protocolare obligatorii, la diverse instituții coreene și la cele două ambasade care rămăseseră lângă Phenian³⁰. În acest sens, ambasadorul Pavel Babuci telegrafia, la 1 iunie 1951, la București:

[...] la 1 iunie teritoriul nostru a fost puternic bombardat. Au fost și victime. Casa noastră a fost ciuruită de schije mari. Eu am fost ușor atins la frunte. Rugăm trimiteți încă doi tovarăși ca ajutori [...]. În situația noastră în doi nu avem nici o posibilitate de mișcare. Dacă unul dintre noi ar păți ceva mai serios, al doilea devine imobilizabil³¹.

De altminteri, cu o lună înainte, la 8 mai 1951, mai scrisese un raport detaliat, înaintat centralei, despre situația survenită cu patru zile mai devreme, când

[...] patru avioane au apărut pe neașteptate coborând în picaj asupra casei noastre. Abia am avut timp să mă arunc lângă o grămadă de piatră din fața casei. Au mitraliat puternic, cele mai multe gloanțe au nimerit în piatră, pe drumul de alături și o parte au găurit casa. Numai trei gloanțe au lovit pământul cam la o palmă de mine. Am scăpat teafăr, cu câteva zgârieturi și cu marginea călcâiului pantofului puțin spartă de un glonte³².

La aceste circumstanțe se adăugau izolarea și lipsa unui sprijin consistent din partea autorităților coreene. În afara ambasadelor sovietică și chineză (având efectivul complet de diplomați, acoperind toată gama activităților diplomatice și având asigurate linii logistice direct din teritoriul propriu), doar mica ambasadă română mai rămăsese lângă capitala nord-coreeană în condițiile menționate mai sus. Celelalte misiuni diplomatice s-au retras „după evacuarea Phenianului în China, iar ulterior s-au reinstalat la Mampo în nordul Coreei la granița chineză, stând acolo până la sfârșitul lunii iunie a.c. [1951]. Ulterior au fost aduși înapoi, instalându-se la cca 30 km de Phenian. [...] În general ei și-au organizat șederea aici în așa fel ca nimeni să nu stea mai mult de 2–3 luni”³³. „Izolarea în care trăim este și ea greu de suportat un timp mai îndelungat” – continua să reliefeze ambasadorul Babuci în cel de-al doilea raport înaintat centralei la 13 august 1951:

Trec zile întregi fără a putea schimba o vorbă cu o a treia persoană. Suntem ruși de evenimentele din lume ne având nici o sursă de informare în afară de știrile de pe front pe care ni le dau din când în când tov. sovietici. Când a trebuit să plece tov. Comșa la Peking, ambasadorul sovietic mi-a spus să nu-l las să plece pentru a nu rămâne singur. Totuși, pentru că

²⁸ AMAE, Problema 20/1951, d. 5, p. 1.

²⁹ *Ibidem*, p. 4.

³⁰ *Ibidem*, p. 7.

³¹ AMAE, Telegrama Coreea, aprilie–iunie 1951, p. 11.

³² AMAE, Problema 20/1951, d. 5, p. 4–5.

³³ *Ibidem*, p. 10.

nu mai aveam nici o altă posibilitate [s.n.], nici bani, nici alimente, a trebuit să riscăm orice. Dacă ar fi fost cu noi încă cel puțin un tovarăș sau doi am fi putut și noi să ne organizăm o viață mai omenească. [...] Aici nu se poate asigura decât pâinea mai mult sau mai puțin regulat. Se mai pot găsi și unele conserve, dar pe care noi nu le mai putem mânca³⁴.

Diplomații români sufereau și din cauza dezorganizării produse de război asupra capacității autorităților coreene de a-i ajuta:

Locuim într-o baracă despărțită prin placaj în opt boxe. La început, coreenii ne-au dat numai o jumătate din baracă. A doua jumătate au refuzat să ne-o dea deși era goală. Numai după aproape o lună și mai multe insistențe în care a trebuit să le arătăm că și așa nu putem asigura securitatea materialului nostru, dar încă să stăm cu alții împreună fără perete despărțitor, ne-au cedat și a doua jumătate din baracă. *Astăzi baraca este fără geamuri, cu acoperișul și ușile distruse de schije și de ploile torențiale. În timpul ploilor torențiale apa curge în baracă ca și afară. În ultima vreme suntem și fără adăpost. Când au început ploile la sfârșitul lui iulie, adăpostul a fost în întregime inundat. Sunt aproape trei luni de când ne găsim în această situație care ar putea fi remediată, dar MAE n-a luat măsurile necesare în acest sens cu toate insistențele noastre* [s.n.]. În situația actuală, când avioanele apar deasupra noastră, nu avem nici unde ne adăposti. Dacă le auzim din timp, atunci ne putem duce la tovarășii sovietici în zemliancă. Atunci când nu le auzim, ceea ce este cazul mult mai des în special la avioanele reactive, stăm și așteptăm care ne va fi soarta. Aflându-ne aproape de Phenian, cu depozitele chineze în jur, avioanele vin foarte des în regiunea asta, zboară la înălțime foarte mică și aruncă la întâmplare bombe și napalm. [...] Tovarășii coreeni nu ne dau nici un sprijin. Este adevărat că de multe ori nu pot să ne sprijine, neavând posibilități. Dar sunt și multe cazuri când pot să ne ajute și nu o fac, iar uneori o fac numai de formă pentru a scăpa de obligații. Majoritatea problemelor mici, care s-ar putea rezolva de cadrele MAE, nu se pot rezolva decât prin intervenții la conducere. [...] Pentru a schimba banii chinezești în bani coreeni a trebuit să pun problema până la Pak Hen Ien și Kim Ir Sen. Celelalte misiuni ale democrațiilor populare, nereușind să se lege cu conducerea [fiind dispuse departe de capitala nord-coreeană – n.n.] nu au reușit să schimbe bani nici până în prezent³⁵.

Prima întâlnire dintre diplomații români și liderul nord-coreean Kim Il Sung a avut loc în Phenian, în dimineața zilei de 1 mai 1951, la prezidiul manifestației publice dedicate Zilei Muncii. În afară de reprezentanții ambasadelor sovietică și chineză, singurii diplomați prezenți la această sărbătoare au fost cei români, cei ai celorlalte țări din blocul răsăritean fiind, după cum am mai menționat, refugiați în China sau în nordul extrem al peninsulei coreene, adică rupți de dinamica politică a capitalei. În seara aceleiași zile, ambasada sovietică a organizat o „masă intimă” la care s-a participat în aceeași formație, ca la o manifestație publică³⁶. Cu toate că nu dispunem de nicio relatare a vreunei discuții dintre diplomații români și Kim Il Sung, la 1 mai 1951, ambasadorul P. Babuci a telegrafiat la București conținutul convorbirii avute cu liderul nord-coreean la 7 iulie 1951, în cea dintâi audiență în care fusese primit de către acesta din urmă în calitate de ambasador. Liderul de la Phenian a exprimat dorința ca muncitorii coreeni, a căror plecare la odihnă în România fusese aprobată cu câteva zile înaintea audienței – „cu foarte mare greutate și numai după ce li s-a comunicat că noi vom cumpăra biletele”³⁷ –, să viziteze și uzine românești; mai adăuga că partea coreeană

³⁴ *Ibidem*, p. 12.

³⁵ *Ibidem*, p. 11.

³⁶ *Ibidem*, p. 2–3.

³⁷ AMAE, Telegrama Coreea, aprilie–iunie 1951, p. 31.

intenționează să invite pentru data de 15 august 1951 o delegație românească. Liderul de la Phenian a mai opinat cu această ocazie că „armistițiul se va încheia în câteva zile dacă americanii acceptă condițiunile formulate de R.P.D. Coreeană³⁸.”

În a doua parte a anului 1951, în activitatea diplomaților români accentul s-a mutat de pe realizarea vizitelor protocolare pe desfășurarea de acțiuni propagandistice, de promovare a României în spațiul public din capitala nord-coreeană. După o pauză în activitate, survenită în luna iunie, când „nu am fost nicăieri și nici nu am mai primit vreo vizită”³⁹, trimișii români transmiteau la București că

[...] fiecare dintre noi se întreabă ce vom face de acum înainte. Fiecare misiune ajunge la concluzia că a dat fiind situația creată aici, munca importantă nu se poate duce și că prezența în condițiunile actuale a diplomaților străini în Coreea are mai mult o semnificație politică și morală⁴⁰.

În acest climat, ambasada română a stabilit, în perioada de referință, o relație consistentă cu presa nord-coreeană. Numai între septembrie și noiembrie 1951, ziarele din Phenian publicau 15 articole despre România – cea mai robustă prezență dintre toate țările democrat-populare cu excepția Chinei. Totodată, s-a organizat o gală de filme românești la 31 septembrie și s-a deschis prima expoziție românească stradală de caricaturi pe artera principală din Phenian la 17 octombrie. Trebuie menționat și faptul că, în toamna anului 1951, Ministerul Propagandei de la Phenian a început să traducă, din proprie inițiativă, romanul *Mitrea Cocor* de Mihail Sadoveanu⁴¹.

Încununarea acestui prim an de activitate diplomatică bilaterală a survenit în ultima săptămână a lunii decembrie 1951, prin desemnarea de către Adunarea Populară Supremă a Coreei de Nord a întâiului ambasador rezident în RPR, în persoana activistului comunist Ko Bon Ghi – care va ajunge în România în primul trimestru al anului 1952⁴², precum și prin acordarea unei noi audiențe ambasadorului Pavel Babuci de către Kim Il Sung. Cu această ocazie, ambasadorul român a remis liderului de la Phenian scrisoarea prin care RPR își asuma găzduirea, creșterea și educarea a 500 de copii coreeni, descriind campania desfășurată în România pentru ajutorarea Coreei de Nord și oferea câteva cadouri aduse din țară. În replică, Kim Il Sung „a vorbit despre contradicțiile dintre Statele Unite ale Americii și Anglia, despre moralul scăzut al trupelor imperialiste și despre pierderea superiorității tehnice și că, în prezent, americanii nu au supremație absolută nici în aer”⁴³.

Relațiile economice bilaterale au fost deschise în cursul anului 1951 de prima cerere de ajutor economic (sub formă de credit) adresată României, de guvernul de la Phenian, la 18 octombrie, când ministrul de Externe coreean a convocat reprezentanții țărilor „democrat-populare” și le-a comunicat că „războiul coreean va fi un război lung și, pentru a învinge, poporul coreean are nevoie de sprijinul țărilor prietene”⁴⁴. Din partea României, guvernul coreean a solicitat pentru anul 1952: 300 de tone de vopseluri

³⁸ *Ibidem*, p. 41.

³⁹ AMAE, Problema 20/1951, d. 5, p. 8.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 9.

⁴¹ AMAE, Problema 217/1951, d. 8, p. 140. Campania de presă a fost ordonată ambasadei, simultan cu trimiterea de materiale informative și culturale românești, de către MAE român la 26 iulie 1951, cu scopul de a celebra la 23 august 1951 „7 ani de la eliberarea țării noastre de către glorioasa armată sovietică” (*ibidem*, p. 94).

⁴² AMAE, Problema 10/1952, d. 12, p. 1–7.

⁴³ AMAE, Telegrama Coreea 1952, p. 1.

⁴⁴ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 18/1951, p. 7.

tipografice, 1 000 de tone de hârtie de ziar, 200 de tone de carton, 2 000 km de țesături de bumbac, 5 000 de tone de hidrocarburi și 300 de tone de zahăr⁴⁵. Ca formulă de oficializare a acestor prime schimburi economice se propunea, de către ministrul român al Comerțului Exterior, Alexandru Bârlădeanu, doar remiterea unei scrisori din partea guvernului român, „în același mod ca și al celorlalte țări de democrație populară”⁴⁶, în care să se indice, într-adevăr, că se trimit respectivele mărfuri în mod oficial de către cabinetul de la București. În acest prim an de relații economice româno-coreene, partea română a expedit în statul est-asiatic 50 de vagoane de bunuri⁴⁷, oferind un ajutor în mărfuri cifrat la 4 milioane de ruble⁴⁸.

Tot în registrul ajutorului oferit de România, o nouă colectă națională destinată sprijinirii cauzei nord-coreene a fost organizată în toamna lui 1951, între 21 octombrie și 18 noiembrie, având ca scop strângerea de obiecte călduroase și alimente neperisabile. În urma acesteia s-au obținut peste 600 000 de obiecte de îmbrăcăminte și peste 1 600 de tone de alimente⁴⁹ și s-a decis crearea, la 23 noiembrie, a unui organism național dedicat centralizării ajutorului destinat Coreei „democrat-populare” numit *Comitetul pentru Ajutorarea Poporului Coreean*. Conducătorul profesorul I. Gh. Lupu, Liuba Chișinevschi și Ileana Răceanu, printre membrii acestuia aflându-se personalități marcante ale culturii române precum actrița Lucia Sturza Bulandra⁵⁰, Comitetul avea să-și înceapă activitatea prin pregătirea aducerii în România a primilor 500 de copii coreeni, cu scopul de a fi feriți de ororile războiului. Invitația, făcută la 23 noiembrie 1951, în chiar prima zi de funcționare a Comitetului, printr-o scrisoare adresată de I. Gh. Lupu organizației de masă nord-coreene Frontul Unit Democrat Patriotic Coreean, cerea acordul pentru „ca un număr de 500 de copii coreeni, în special orfani, să fie găzduiți în țara noastră pentru a se putea bucura în pace de îngrijirea părintească a poporului nostru până în momentul când se vor putea întoarce în Coreea”⁵¹. Ultima acțiune semnificativă pe tărâmul relațiilor bilaterale din 1951 a fost plecarea, la jumătatea lunii decembrie, a celei de-a doua echipe sanitare române pe frontul coreean. Aceasta, condusă de medicul Csizer Zoltan, va fi plasată sub autoritatea Spitalului 39 al Armatei Populare Coreene (în 1953, acest spital va deveni Spitalul Militar Central al Armatei Populare Coreene)⁵² și va reveni în țară după un serviciu de douăsprezece luni⁵³.

Anul următor a adus consolidarea relațiilor româno-coreene prin lărgirea paletelor de interacțiuni bilaterale și prin amplificarea în continuare a celor existente. Prima consultație teoretică cerută de autoritățile de la Phenian guvernului român a avut loc la 15 septembrie 1952 și viza înțelegerea mecanismelor aprovizionării de stat. Guvernul nord-coreean transmitea, cu această ocazie, întrebări punctuale la București⁵⁴. Acestea se legau de

⁴⁵ *Ibidem*, p. 5.

⁴⁶ ANIC, Colecția Consiliului de Miniștri, d. 68/1952, p. 3.

⁴⁷ Avram Asenov Agov, *North Korea in the Socialist World: Integration and Divergence, 1945–1970. The Crossroads of politics and economics*, teză de doctorat susținută la Faculty of Graduate Studies a The University of British Columbia, 2010, p. 122.

⁴⁸ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 2.

⁴⁹ Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 88, 90.

⁵⁰ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 18/1951, p. 3.

⁵¹ *Ibidem*, p. 4.

⁵² *Idem*, d. 51/1956, p. 7.

⁵³ Raport de activitate al Echipei Sanitare Române din Coreea, echipa a doua, decembrie 1951 – decembrie 1952, în Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 295.

⁵⁴ „Ce instituție se ocupă cu strângerea impozitului în natură?; Când este necesară strângerea cerealelor în afară de impozitul în natură, ce instituție se ocupă cu aceste probleme: Instituția Aprovizionării de Stat sau

nevoia de a reorganiza puterea de stat în teritoriul nord-coreean „eliberat” de sub ocupația americană, cu scopul de a consolida spatele frontului, de a reinstaura disciplina financiară în țară și de a relansa producția⁵⁵. Trebuie menționat că, până la data de 3 februarie 1953, nu se pusese la dispoziția părții coreene materialele cerute în acest sens⁵⁶, iar la jumătatea lunii august 1952, autoritățile de la Phenian solicită informații sistematice de la București și pe subiectul organizării sindicatelor și a istoriei mișcării sindicale din România⁵⁷. În sfera colaborării medicale, spectrul războiului bacteriologic aflat asupra Coreei⁵⁸ a adus decizia promptă a conducerii politice de la București, luată la 14 martie 1952, de a expedia o echipă anti-epidemică, împreună cu vaccinurile și medicamentele necesare⁵⁹. Numai în acel an, mai mult de 12 tone de medicamente au fost trimise din România în RPDC, în două eșaloane feroviare⁶⁰. În sfera umanitară, pași concreți pentru găzduirea primei serii de copii coreeni (în majoritate orfani) au fost făcuți pe baza deciziei CC al PMR nr. 354 din 8 aprilie 1952, care stabilea formarea unei comisii însărcinate cu punerea la punct a logisticii necesare unor condiții bune de viață pentru aceștia. Cele două colonii create la Târgoviște și la Siret vor începe să fie populate în prima parte a lunii octombrie 1952, în intervalul 2–5 octombrie primii 93 de elevi coreeni dintr-un total estimat de 1 500 fiind transferați prin Moscova către București⁶¹.

Cooperăția de Consum?; Pe ce bază se fac selecționările culturilor agricole achiziționate de instituțiile abilitate?; Instituția Aprovizionării de Stat are organizațiile sale inițiale la sate, cum are cooperăția de consum sau în cele regionale sau raionale au Sfaturile Populare organizația lor?; Ce instituție se ocupă cu contingentarea pieilor de toate categoriile? [...] Câte procente are prețul de stat de contingentare la o piele de vacă socotind la prețul unei vaci vii?; Ce instituție îi aprovizionează pe țărani cu utilaj agricol și cu medicamente?; Dacă statul nu achită în numerar pentru stocajul produselor agricole, se face schimb de mărfuri? Dacă se face schimb de mărfuri în ce ordine se fac lucrurile? De ce statul nu achită în numerar?; Sistemul de depozitare al produselor stocate de stat?; Sistemul aprovizionării de stat de la GAC-uri și de la țărani individuali?” (AMAE, Problema 212/1952, d. 16, p. 36, 37, 44).

⁵⁵ După ce, la 26 septembrie 1951 (ca urmare a stabilizării permanente a frontului la 14 iunie 1951), ministrul nord-coreean de Externe comunica corpului diplomatic de la Phenian: „[...] guvernul RPDC consideră că problema cea mai importantă din spatele frontului o constituie muncile agricole și strângerea impozitului în natură de la țărani”, la 2 februarie 1952 are loc plenara CC al PMC, în cadrul căreia Kim Il Sung cere întărirea și disciplinarea organelor locale ale puterii de stat cu scopul de a accelera producția și de a consolida situația bugetară a țării, „întrucât timp de 19 luni noi n-am putut să ne ocupăm de construcția pașnică, veniturile s-au redus considerabil, iar în prezent activitatea comitetelor populare se află la un nivel foarte redus” (AMAE, Problema 200/1952, d. 14, p. 32–62).

⁵⁶ AMAE, Problema 20/1953, d. 25, p. 1, 4.

⁵⁷ AMAE, Problema 217/1952, d. 20.

⁵⁸ „Recent, americanii au utilizat arme bacteriologice.. Ei lansează în mod masat muște, fânțari, furnici, șoareci infectate cu holeră, tifos și ciumă. De asemenea aruncă insecte care dăunează plantelor, cum ar fi gândacul nostru de cartof din Polonia. Guvernul RPDC a luat măsurile preventive adecvate. Au dezinfectat zonele în care au fost lansate insecte prin mobilizarea întregului Partid, a Uniunii Femeilor Democrat, a Uniunii Tineretului Democrat, a Ministerului Securității Publice, a serviciilor sanitare militare și civile. Ajutor consolidat sosește din străinătate. O echipă sanitară de 2 000 de oameni vine din R.P. Chineză, bacteriologi au sosit din Uniunea Sovietică, iar bacteriologii maghiari sunt pe drum. Acum câteva zile am vorbit cu ministrul adjunct al Afacerilor Străine Ri Jong-geun [Ri Jong Gun – n.n.] [...], care mi-a spus că țara nu este amenințată de vreo epidemie și că situația este sub control. Există destui bacteriologi pentru moment, însă sunt necesare vaccinuri împotriva în special a tifosului și a holerei [s.n.]” (13 martie 1952, Raport polonez despre situația din Coreea și negocierile de armistițiu, Wilson Center Digital Archive, la adresa de internet <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/114934>).

⁵⁹ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 1/1952, p. 15.

⁶⁰ Radu Tudorancea, *Războiul din Coreea și chestiunea ajutorului frățesc*, în „Studii și Materiale de Istorie Contemporană”, 2/2003, p. 220.

⁶¹ Radu Tudorancea, *Ipostazele „ajutorului frățesc”. RPR și războiul din Coreea (1950–1953)*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2014, p. 99–100. Din chiar relatarea ministrului nord-coreean al Afacerilor Externe, Pak Hen En, România a primit în 1952: 100 de studenți, 100 de elevi și 1 500 de copii nord-coreeni, cei mai

La registrele deja active ale colaborării româno-coreene s-a adăugat, în anul 1952, cel al relațiilor științifice. În anticiparea creării Academiei de Științe a RPDC, deschisă la 1 decembrie 1952, Academia RPR a luat act și a expediat, la 6 septembrie, lista manifestațiilor științifice din acel an, invitând și unul sau doi cercetători nord-coreeni. În același timp, s-a inițiat de către MAE român și o campanie de strângere de ajutoare pentru tânăra academie coreeană sub formă de echipament și substanțe necesare cercetării științifice⁶². De asemenea, în anul școlar 1952–1953 a avut loc și primirea, în universitățile românești, a celui dintâi lot de studenți coreeni, o sută la număr⁶³. Încă de la 18 februarie, guvernul nord-coreean notifică intenția de a trimite studenți în România și solicita informații despre „ce școli superioare și facultăți există” în RPR⁶⁴. Iar autoritățile române informau eșaloanele superioare că în restul țărilor de democrație populară se primeau în acel an câte 20 de studenți coreeni. Este semnificativ că una dintre fațetele timpurii ale cooperării militare româno-nord-coreene s-a manifestat în sfera învățământului superior, la finele lunii octombrie 1953 ambasada coreeană din București cerând ca cei 11 studenți coreeni de la Facultatea de Construcții Navale din Galați să fie mutați la secția militară a șantierului naval din același oraș. Ambasadorul menționa că „acești studenți sunt absolvenți ai unor școli superioare coreene de acest gen, unii sunt ofițeri de marină și că ar fi de mare ajutor ca ei să continue în specialitatea lor”, adăugând că „guvernul coreean ar fi foarte recunoscător dacă s-ar putea realiza favorabil această rugămintă”. Se continuă informând că între studenții care vor veni în România vor mai fi unii, prezentați la momentul ajungerii lor, pentru care va fi necesară repartizarea la specialitatea „construcții navale militare”⁶⁵. Acordul autorităților române în această speță a venit la 21 noiembrie 1953⁶⁶.

Relațiile economice româno-coreene s-au dezvoltat, la rândul lor, în cursul anului 1952, ajutorul în mărfuri oferit statului asiatic ridicându-se la 12 milioane de ruble față de cele 4 milioane acordate în 1951⁶⁷. S-a menținut caracterul nereglementat al acestor livrări, partenerul coreean transmițând, la 22 noiembrie 1952, că:

[...] industria și mijloacele de transport din Coreea sunt în mare parte distruse. De aceea guvernul coreean nu este în stare să propună astăzi Țărilor Prietene acorduri de schimburi de mărfuri. [...] Guvernul coreean crede că este bine dacă Țările Prietene vor alege în viitor, așa cum au făcut-o în trecut, ele însele formele sub care doresc să ajute Coreea⁶⁸.

În aceste condiții, în 1952, România a expediat în Coreea, după relatarea ministrului de Externe Pak Hen En: „manufactură, hârtie de tipar, *bocanci pentru armată* [s.n.], încălțăminte, alimente, medicamente, instrumente medicale și altele”. Oficialul

---

mulți refugiați coreeni dintre țările de „democrație-populară” cu excepția Chinei, care primise 30 000 de orfani (AMAE, Problema 200/1952, d. 14, p. 74–76). Elevii coreeni au fost repartizați astfel: 28 la școala tehnică medie minieră, 29 la școala tehnică medie textilă, 8 la școala tehnică medie forestieră, 4 la școala tehnică medie alimentară și 25 la școala tehnică medie agricolă (AMAE, Telegramme 1952 Coreea, p. 122).

⁶² Arhiva Academiei Române, Relații Externe, d. B-3/1952, vol. I, p. 348 și vol. II, p. 403–430.

⁶³ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 11.

⁶⁴ AMAE, Problema 217/1952, d. 20, p. 6, 58.

⁶⁵ AMAE, Problema 20/1953, d. 25, p. 85.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 92. Eforturile noastre de a obține mai multe date cu privire la colaborarea militară româno-coreeană din timpul războiului peninsular au ajuns într-un punct mort după ce Arhivele Militare Naționale Române ne-au îndrumat către Direcția Generală de Informații pentru Apărare, aceasta negând, prin adresa nr. T6 din 19 februarie 2020, că ar deține informații sau documente pe această temă.

⁶⁷ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 5.

⁶⁸ AMAE, Telegramme 1953 Coreea, p. 99.

nord-coreean mai transmitea cu aceeași ocazie că „au fost primite, de asemenea mari cantități de produse petroliere. Și în acest domeniu, Guvernul R.P. Române a venit în ajutorul RPDC, trimițând aceste produse în butoaie, așa încât au putut fi evitate greutățile de depozitare care ar fi fost cauzate altfel”⁶⁹.

Și în acest an, la fel ca în 1951, eforturile membrilor ambasadei și ai celei de-a doua echipe medicale române aflate în Coreea au continuat să reprezinte elementul de bază al consolidării relațiilor bilaterale. Dacă la 28 octombrie teritoriul pe care se aflau ambasadele sovietică, chineză și română a fost bombardat de către aviația americană timp de trei ore, în opt valuri succesive, lucru care a dus la distrugerea parțială a barăcilor misiunii noastre, diplomații români rămânând „fără locuințe”, precum și fără singurul mijloc de transport, un autoturism „Pobeda”⁷⁰, în plin sezon ploios, echipa medicală română se confrunta cu o situație mai grea din cauza apropierii mai mari de câmpul tactic și a complexității sporite a sarcinilor de îndeplinit. Încă de la 9 septembrie, se cerea telegrafic trimiterea din România a „5 barăci cu o capacitate până la maximum 300 de persoane”⁷¹, pentru că bordeiele folosite pe timpul verii se dărâmaseră sau se inundaseră, iar bolnavii și personalul român locuiau în case particulare precum și „într-un cort amenajat în vârful unui deal”, dormind pe jos⁷². Această situație presupunea ca

[...] de fiecare dată când apar avioane dușmane toată lumea fuge pe deal. Bolnavii mai grav sunt și ei transportați în grabă... pe târgi, spre coastele dealurilor. Noaptea când se fuge prin întuneric se întâmplă și accidente. Dacă ar exista barăcile, ele ar putea fi amenajate imediat chiar sub o coastă de deal. Aceasta ar da o siguranță mai mare împotriva avioanelor și totodată ar da liniște necesară pentru munca personalului sanitar și posibilitatea de îngrijire mai bună și de odihnă pentru bolnavi⁷³.

Cu toate că, între 1952 și 1954, s-au expedit din România 12 barăci prefabricate⁷⁴, sensibilizat de situația precară a echipei sanitare române și de contribuția majoră pe care aceasta o aducea la cauza nord-coreeană⁷⁵, însuși Kim Il Sung a ordonat comandamen-

⁶⁹ AMAE, Problema 200/1952, d. 14, p. 76. Guvernul nord-coreean a mai solicitat României, la finele anului 1952, dotarea și utilizarea completă a două laboratoare uzinale (chimie, rezistența materialelor și metalurgie) aferente Fabricii nr. 65, care fabrica armament individual de infanterie după licență sovietică, muniții și aruncătoare de bombe, și fabricii de la Hicion, care producea piese de schimb pentru autocamioane și strunguri. Aceste două întreprinderi constituiau baza viitoarei industriei constructoare de mașini nord-coreene (vezi AMAE, Problema 210/1952, d. 19, p. 31). Guvernul român a refuzat aceste solicitări din cauza faptului că România nu producea instrumentar de laborator atât de complex, recomandând, în același timp, cabinetului de la Phenian să se îndrepte spre țările de „democrație-populară” care fabricau gama respectivă utilaje (AMAE, Telegrama 1953 Coreea, p. 22–23).

⁷⁰ AMAE, Telegrama 1952 Coreea, p. 66. „Pe o suprafață de circa 400 metri lungime și 50 metri lățime s-au aruncat 80 de tone de bombe. Numărul lor a fost de peste 350 de bombe. Din această cifră, circa 80% s-au aruncat asupra teritoriului ocupat de ambasada sovietică. Toate actele ambasadei noastre au fost salvate, de asemenea și obiectele principale” (*ibidem*, p. 70).

⁷¹ *Ibidem*, p. 97.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 6. „Prin instalarea barăcilor, spitalul își mărește capacitatea până la 1 100 paturi, iar prin înzestrarea lui cu aparataj și instrumentar modern se creează condiții mai bune de tratament, diagnostic și cazare [...], fapt care s-a oglindit și în aprecierea guvernului și a comandamentului sanitar al armatei” (*ibidem*).

⁷⁵ „În afară de activitatea profesională, personalul echipelor noastre s-a ocupat de ridicarea nivelului profesional al tovarășilor coreeni, de formarea de noi cadre de specialiști coreeni. De asemenea, organizează cursuri de perfecționare pentru felceri, surori și medici coreeni, seminarii și demonstrații practice, patronează medical o fabrică de textile, dă ajutor de specialitate spitalului de boli contagioase din Phenian, organizează

tului sanitar al Armatei Populare Coreene trimiterea unei unități de geniu-construcții (160 de pionieri și 10 meșteri) pentru realizarea a trei clădiri din cărămidă, a două adăposturi pentru bolnavi și a unui tunel de evacuare lung de 70 de metri, care să deservescă spitalul românesc, lucrări care nu vor fi gata decât spre finele anului 1952⁷⁶.

Condițiile deosebit de dificile, precum și prelungirea pe perioadă nedeterminată a șederii personalului sanitar român în condiții de război⁷⁷ au făcut ca „atmosfera în sânul echipei noastre sanitare din Coreea să fie foarte grea”, după cum transmitea la București un nou raport al ambasadei din 23 octombrie 1952⁷⁸.

Această atmosferă – continua raportul – a început să-și facă loc în echipă după plecarea în țară a celor îmbolnăviți⁷⁹, dar mai ales de când împrejurările și însuși spitalul a suferit mai multe bombardamente masive. Echipa întreagă cere insistent de mai multe zile să plece în țară [...]. Unii dintre membrii echipei și-au pierdut răbdarea așteptării și au ieșiri nervoase, expresiuni și atitudini nesocotite. Doctorul Corlățeanu, dispens, se pare că nu mai are mult până la îmbolnăvirea gravă de nervi [...].

În virtutea acestor evoluții-limită, ambasada propunea centralei diplomatice:

[...] dat fiind că în prezent în spital sunt foarte puțini bolnavi, dat fiind atmosfera din sânul echipei medicale, majoritatea membrilor echipei să fie imediat trimiși în țară, urmând să rămână aici, până la sosirea echipei viitoare, numai 3–4 medici⁸⁰.

Al șaselea an al relațiilor româno-coreene a fost deschis prin aprobarea unui nou credit românesc, în valoare de 15,5 milioane de ruble. Guvernul român a comunicat în acest sens, la 2 februarie 1953, ambasadei de la Phenian, lista produselor puse la dispoziția RPDC în anul 1953 pe baza acestui credit, produse dintre care se remarcă valoric și cantitativ cele 500 de tone de țigarete, în valoare de 3 750 000 ruble, 600 tone săpun de rufe în valoare de 2 142 000 ruble, precum și cele 140 000 perechi de încălțăminte pentru femei și copii în valoare de peste 5 200 000 ruble⁸¹. Numărul de copii și studenți coreeni primiți în România în 1953 a fost comunicat cabinetului de la Phenian la 25 martie 1953 și consta din 30 de elevi, 100 de studenți și 220 de orfani cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani⁸², numărul copiilor coreeni din România ajungând la începutul anului școlar 1953/1954 la 1 848, după ce, în mai 1952, sosiseră primii 500⁸³.

---

un cor și o echipă artistică [...]. Pe linia de cercetări științifice, studiază problema distomozelor pulmonare, a influenței mediului asupra tensiunii arteriale, referind despre aceste probleme la conferința de medicină internă organizată de comandamentul sanitar al armatei” (*ibidem*).

⁷⁶ Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 132, 294–310; AMAE, Telegrama 1952 Coreea, p. 28.

⁷⁷ Cea de-a doua echipă medicală română ajunsese în Coreea în decembrie 1951 și trebuia să rămână în teatrul de acțiuni militare din Extremul Orient timp de șase luni. În realitate, stagiul echipei a fost prelungit până în decembrie 1952 (AMAE, Telegrama 1952 Coreea, p. 28; Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 294–310, anexa documentară, documentul nr. 39 – facsimilul parțial al raportului de activitate al celei de-a doua echipe sanitare române, decembrie 1951 – decembrie 1952, aflat în arhiva Crucii Roșii din România).

⁷⁸ AMAE, Telegrama 1952 Coreea, p. 28.

⁷⁹ În vara anului 1952, patru dintre membrii echipei sanitare s-au îmbolnăvit de tuberculoză pulmonară din cauza „mizeriei din locuințe, climatului de vară neobișnuit, stării nervoase și alimentației unilaterale”. Mai mult, majoritatea membrilor echipei slăbiseră în primele șase luni ale anului 1952 între 10 și 20 kg. Vezi Radu Tudorancea, *op. cit.*, p. 299.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ AMAE, Telegrama Coreea 1953, p. 25–26.

⁸² AMAE, Problema 20, d. 24/1953, p. 16.

⁸³ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 9. Incidente majore au apărut la începutul lunii ianuarie 1953: îmbolnăvirea gravă a 100 de copii coreeni din cauza viermilor intestinali specifici, extrem

Moartea lui Stalin și semnarea armistițiului de la Panmunjon la 19 iulie 1953 a deschis o nouă etapă în istoria statului nord-coreean și, implicit, a relațiilor dintre acesta și România⁸⁴. Încă de la 2 noiembrie 1952, ministrul coreean al Industriei Grele și consilierul său sovietic comunicau trimisului extraordinar maghiar la Phenian că Moscova avea să construiască fabrici în RPDC pentru a resuscita producția industrială și că „țările de democrație populară trebuie să participe la reconstrucția R.P.D. Coreene”⁸⁵. Consecința imediată a acestor evoluții a fost înființarea Ministerului nord-coreean al Comerțului Exterior la finele anului 1952 (schimburile economice limitate valoric și cantitativ pe care Coreea Populară le realiza până la acest moment doar cu China și cu Uniunea Sovietică fiind efectuate prin Ministerul Comerțului Interior de la Phenian⁸⁶) și pregătirea pentru inaugurarea primului Plan trienal de reconstrucție și reabilitare postbelică destinat să pună bazele „construcției socialiste” în partea de nord a Coreei. Vizitele lui Kim Il Sung la Moscova (10–29 septembrie 1953) și la Pekin (12–27 noiembrie 1953) au asigurat un ajutor economic fără precedent în istoria sistemului mondial socialist, Uniunea Sovietică asigurând 1 miliard de ruble pentru intervalul 1954–1957, iar China, echivalentul în yuani al 1,32 miliarde de ruble, precum și 5 000 000 de zile-muncă executate de Corpul Voluntarilor Chinezi pentru reconstrucția RPDC până la retragerea ultimelor eșaloane în 1958⁸⁷. În acest context de reșezare a relațiilor externe nord-coreene, a avut loc semnarea la București, în 23 octombrie 1953, a primului document diplomatic bilateral româno-coreean, *Acordul de ajutor economic și tehnic*, „care prevedea livrări de mărfuri și ajutor tehnic în valoare de 65 milioane de ruble – credit nerambursabil”⁸⁸ și care constituia contribuția guvernului român la refacerea economică a Coreei Populare⁸⁹. În cadrul acestui acord, se stipula trimiterea în RPDC, printre altele, a trei instalații complexe: o fabrică de ciment de 200 000 tone/an, o fabrică de cărămidă și țigle și o fabrică de aspirină; livrarea lor va fi amânată până după 1956, din cauza, pe de o parte, a lipsei de experiență a industriei românești în producerea mașinilor necesare pentru dotarea acestora, multe dintre ele fiind construite pentru prima dată și, pe de altă parte, a capacității limitate a economiei nord-coreene de a absorbi, de a asigura infrastructura necesară implementării tuturor proiectelor industriale care i se propuneau din toate părțile lagărului socialist⁹⁰. Oricum, în contul acestor angajamente, în anii

---

orientali, pentru care nu exista expertiză în România, problemă care a culminat cu decesul în spital a patru dintre aceștia (AMAE, Problema 20, d. 25/1953, p. 3). Ulterior, în aprilie 1953, s-a primit atât prin filiera sovietică cât și de la Phenian, documentație medicală. O altă problemă a constat în slaba integrare a elevilor coreeni în disciplina școlară, din cauza diferențelor civilizaționale și a vârstei prea mari a copiilor coreeni în raport cu clasele în care erau înscriși în virtutea nivelului lor de cunoștințe. Introducerea, începând cu anul școlar 1953/1954, a unor materii în limba română a dat slabe rezultate până în 1956. Însă, mulți au reușit să finalizeze cursurile și să acceadă în învățământul profesional sau în producție, obținând anumite calificări (ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 9).

⁸⁴ Decizia de a ajunge la armistițiu într-un timp scurt nu a fost luată din cauza morții lui Stalin, ci încă din timpul vieții liderului sovietic, conducerea colectivă instalată la Kremlin în martie 1953 doar accelerând acest proces: „Decizia de a termina războiul a fost luată de Moscova și Beijing încă din 1952, dar a fost accelerată de moartea lui Stalin” (MacDonald și Weathersby, *apud* Balazs Szalontai, *op. cit.*, p. 39).

⁸⁵ *Ibidem*, p. 36.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ Boo-Hak Koo, *Political Economy of Self-Reliance. Juche and Economic Development in North Korea, 1961–1990*, Seul, Research Center for Peace and Reunification of Korea, 1992, p. 60–61.

⁸⁸ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 2.

⁸⁹ *Politica externă a României. Dicționar cronologic*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 364.

⁹⁰ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 2–4.

1953, 1954 și 1955 se vor fi livrat bunuri și servicii românești în valoare de cca 40 de milioane de ruble⁹¹, livrările aferente anului 1953 ridicându-se la 15,5 milioane de ruble⁹².

Semnarea armistițiului de la Panmunjon a deschis o altă etapă în activitatea echipelor medicale românești din Coreea. A patra echipă, cea care acționa în momentul încetării ostilităților, a trecut din subordinea comandamentului medical al Armatei Populare Coreene în coordonarea Ministerului Sănătății, primind misiunea de a organiza și dezvolta spitalul regional al regiunii Pyongan-ul de Sud, cu reședința la Nampo⁹³. Inaugurat la 15 august 1954, acesta deservea peste un milion de locuitori cu 410 paturi și 11 secții cu laboratoarele aferente, patru aparate de radiologie și serviciu de fizioterapie după ce, la 1 ianuarie 1954, funcționa cu doar 120 de paturi⁹⁴.

Munca culturală, organizatorică și de informare a fost însă câmpul de lucru în care s-au făcut progresele cele mai mari în relațiile bilaterale ale anului 1953. Încă din prima jumătate a anului, ambasada coreeană din București face diligențe pentru intrarea în legătură directă cu mișcarea obștească de ajutorare a poporului coreean și cu reprezentanții acesteia. Diplomații coreeni solicită o listă nominală a acestora din urmă, pentru decorare, precum și negative cinematografice legate de acțiunile de ajutorare „încă de la începutul lor”, pentru a produce la Phenian un film documentar pe această temă. Tot reprezentanții coreeni fac tatonări pentru traducerea de literatură coreeană în limba română, oferind volumul de poezii *Coreea luptă* al poetului Cio Și Can. La 25 mai 1953, cartea va fi predată Editurii de Stat de către MAE român⁹⁵. Acordul Comitetului Cinematografiei Coreene de a face schimburi de resort cu România, obținut la 7 mai, face ca zece zile mai târziu să sosească la București șapte pelicule din statul asiatic⁹⁶. De asemenea, pe linie radiofonică, lucrurile se pun în mișcare când, în decembrie 1952, atașatul cultural coreean vizitează Radiodifuziunea română, solicitând adâncirea relațiilor⁹⁷. Se stabilește în acest sens un schimb de materiale din două în două luni și informări trimestriale între instituțiile de resort, dar nu exista încă mandatul pentru încheierea vreunui acord⁹⁸. O expoziție de artă plastică coreeană în septembrie, ansamblul de cântece al Armatei Populare Coreene venit de la Moscova în cadrul Festivalului Mondial al Tineretului, în vară, complementul tipic de 35 de muncitori coreeni ajunși la odihnă în România și o livrare de discuri cu muzică populară coreeană către studioul „Sahia”, pentru realizarea filmului documentar *Copiii coreeni în RPR* – indică o dinamizare majoră a interacțiunilor culturale româno-coreene⁹⁹.

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² Radu Tudorancea, *Războiul din Coreea și chestiunea ajutorului frățesc*, în „Studii și Materiale de Istorie Contemporană”, 2/2003, p. 219.

⁹³ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 7. Partea coreeană a formulat oficial cererea ca echipele sanitare ale țărilor democrat-populare să participe în continuare pe frontul medical din RPDC și după încheierea armistițiului la 13 august 1953 (AMAE, Problema 20, d. 28/1953, p. 115).

⁹⁴ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 7.

⁹⁵ AMAE, Problema 20, d. 24/1953, p. 16, 57. La 2 septembrie 1953, diplomații coreeni propun pentru traducerea în română lucrarea lui Kim Il Sung, *Marele război de eliberare a poporului pentru libertate și independență*, piesa de teatru într-un act *Prieteni de luptă*, lucrările *Noi suntem victimele unei cliici de imperialiști*, *Însemnări despre luptele eroice ale partizanilor din raioanele vremelnice ocupate de dușman la nord de paralela 38*, *Documente și materiale care demască pe instigatorii războiului civil din Coreea*, precum și o antologie sovietică de basme coreene apărută la Moscova în același an (AMAE, Problema 20, d. 25/1953, p. 81, 139).

⁹⁶ AMAE, Problema 20, d. 29/1953, p. 30, 47, 49. Coreenii refuză însă semnarea unui contract pentru livrarea de filme din cauza dificultăților pe care le au cu industria cinematografică. Cer ca schimburile să se realizeze în limita posibilităților (*ibidem*, p. 166).

⁹⁷ *Ibidem*, p. 20.

⁹⁸ AMAE, Problema 20, d. 25/1953, p. 16, 26.

⁹⁹ *Ibidem*, p. 39, 42, 48, 58. În legătură cu participarea coreeană la Festivalul Mondial al Tineretului de la București, în 1953, ambasada raporta, la 2 iulie 1953, că „este de subliniat faptul că, în condiții grele, s-a

Terminarea războiului din peninsulă a readus în prim-plan, pe lângă preocuparea pentru reconstrucție, și lupta liderului de la Phenian pentru acapararea completă a puterii și eliminarea facțiunilor (domestică/sudistă, de Yanan/chineză și sovietică) din cadrul Partidului Muncii. Încă din timpul războiului, lideri ai facțiunii sudiste/domestice, comuniști și oameni de stânga refugiați începând cu 1949 în Nord, din cauza represiunii polițienești și care alcătuiau mare parte a intelectualității nord-coreene¹⁰⁰, au fost reprimăți¹⁰¹. La Plenara a cincea a CC al PMC din 15–18 decembrie 1952 s-a început pregătirea campaniei de distrugere a acestei ramuri a comuniștilor coreeni¹⁰², unul dintre motivele care alimenta această dinamică fiind că „sudiștii” făceau opoziție la încercările lui Kim Il Sung, dictate de la Moscova și Pekin, de a încheia armistițiul și militau pentru o luptă angajată, până la capăt, pentru eliberarea părții de sud a țării. Procesul-spectacol de la 3–6 august 1953, în care 12 oficiali „sudiști” au fost judecați pentru înaltă trădare (că nu au fost capabili să pornească, chiar în 1950, o revoltă extinsă în Sud)¹⁰³, precum și Primul Congres al Scriitorilor din 26–27 septembrie 1953 au fost momentele în care facțiunea coreenilor „domestici”, lipsită de sprijin extern, a fost complet nimicită ca forță politică. Membrii facțiunii au fost păstrați în partid și supuși unei campanii de reeducare pentru ani și ani¹⁰⁴.

Ecouri românești ale acestei confruntări apar pentru prima dată la începutul anului 1953, când ambasada română raportează, în prima decadă a lunii aprilie, că

[...] deși până în prezent nu s-a publicat oficial despre scoaterea din conducerea Partidului și din Guvern a unor elemente fracționiste, totuși din informațiile noastre reiese că această problemă continuă să rămână deschisă și că se iau măsuri potrivit situației actuale din Coreea¹⁰⁵.

Centrala diplomatică de la București și-a manifestat interesul pentru evoluția fenomenului, răspunzând că „în legătură cu unele defecțiuni din sânul partidului – în limita posibilităților dvs. de informare – vă rugăm să ne comunicați date asupra acestor chestiuni”¹⁰⁶, pentru ca, la 29 iulie, ambasada să revină „în legătură cu situația din partid și din guvern”, comunicând că

[...] în ultimul timp nu am aflat mai mult. Se crede că va fi un proces. Am mai aflat că fostul ambasador în China ar fi dușman și că cel din Cehoslovacia, care nu s-a mai întors, lucrează în provincie. Oficial, până în prezent nimeni din conducerea partidului și din guvern nu ne-a spus nimic¹⁰⁷.

---

reușit să se confecționeze costume naționale ale țărilor de democrație populară și să se învețe jocuri naționale ale fiecărei țări. În program figurează și jocuri populare românești bine executate. Programul este bine întocmit și executat la un înalt nivel artistic” (AMAE, Problema 200/1953, d. 31, p. 11).

¹⁰⁰ Balazs Szalontai, *op. cit.*, p. 40, *apud* Robert A. Scalapino, Chong-Sik Lee, *Communism in Korea: The Society*.

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 41. Încă din mai 1951, însărcinatul maghiar cu afaceri spunea că membrii de partid din Sud erau tratați aici ca non-membri. Trebuiau să aplice din nou pentru înscriere dacă voiau să redevină membri, chiar dacă persoana respectivă era un fost *guerriller* înregistrat ca atare.

¹⁰² *Ibidem*, p. 37.

¹⁰³ Andrei Lankov, *Crisis in North Korea. The failure of De-Stalinization, 1956*, University of Hawai'i Press, 2005, p. 17.

¹⁰⁴ Balazs Szalontai, *op. cit.*, p. 39–42.

¹⁰⁵ AMAE, Problema 210, d. 33/1953, p. 15.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 18. La 10 decembrie 1953, MAE român atrăgea atenția diplomaților români din Coreea „de a nu se depăși limitele unei informări de principiu și de a nu se angaja sau face propuneri părții coreene” (AMAE, Problema 20, d. 28/1953, p. 120).

¹⁰⁷ AMAE, Problema 20, d. 25/1953, p. 59.

Încă din primul semestru al anului 1953 începe să se observe o preocupare sistematică atât din partea oficiului, cât și a ministerului pentru creșterea calitativă a muncii, aceasta devenind mai raționalizată prin diviziunea nominală a sarcinilor între membrii misiunii¹⁰⁸ și prin sporirea caracterului specializat al dărilor de seamă către centrală. Rapoartele culturale urmau de acum să fie separate de cele de presă, respectându-se astfel indicația Externelor din 21 iulie¹⁰⁹. La 14 mai 1953, MAE dispune ambasadei de la Phenian ca „pentru lărgirea documentației să se întocmească fișe documentare despre RPDC”¹¹⁰, expediind metodologia realizării acestora abia la 4 septembrie¹¹¹. Toate aceste schimbări au fost posibile prin degrevarea celor doi sau trei diplomați de sarcinile gospodărești și administrative, prin trimiterea de la București a unui administrator, abia după încheierea armistițiului¹¹².

Totuși, aceste noi preocupări lasă să se întrevadă nivelul precar al activității de până atunci: de la proasta distribuire a sarcinilor (diplomații pierzându-se în acțiuni secundare, cum ar fi construirea unui atelier auto pentru cele trei autoturisme ale ambasadei)¹¹³ și caracterul dezorganizat al muncii:

Credem însă că activitatea Ambasadei noastre în R.P.D. Coreeană nu se poate rezuma numai la popularizarea țării noastre și la problemele de ordin administrativ, de contabilitate și tehnice. [...] Nu notați nimic în legătură cu vizitele pe care le faceți în această perioadă, [...] în ceea ce privește problema relațiilor, muncă foarte importantă, dvs. nu ați propus nimic. În consecință, credem că în domeniul relațiilor trebuie să vă interesați dacă celelalte ambasade prietene au făcut ceva [...]”¹¹⁴.

la situația logistică dezastruoasă (epuizarea tehnică și imprevizibilitatea automobilelor, lipsa de veselă adecvată condițiilor de pace care să permită organizarea de mese protocolare, precum și epuizarea alimentelor și băuturilor de protocol), la necunoașterea limbii coreene și la dependența de traduceri în și din rusă („Ambasada nu este capabilă să redacteze raportul politic la nivelul actualității pentru că e lipsită de traducător de coreeană-rusă; cel prezent știe foarte slab rusa. Toate informațiile sunt vechi de patru luni [...]”)¹¹⁵. Aceste stări de lucruri se justificau prin lipsa de experiență diplomatică a celor trei membri ai misiunii și prin condițiile extrem de grele, de război, care au marcat primii trei ani de prezență diplomatică românească pe malurile fluviului Taedong.

Anul 1953 se încheia pentru relațiile româno-coreene cu raportul de activitate al ambasadei române pe trimestrul al patrulea și cu recomandările înaintate ambasadei de

¹⁰⁸ Idem, d. 24/1953, p. 10.

¹⁰⁹ AMAE, Problema 200, d. 31/1953, p. 15.

¹¹⁰ AMAE, Problema 20, d. 28/1953, p. 109.

¹¹¹ *Ibidem*, p. 110.

¹¹² Idem, d. 26/1953, p. 5 (Raportul de activitate al ambasadei pe trimestrul IV/1953).

¹¹³ Idem, d. 24/1953, p. 22.

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 24 (Analiza planului ambasadei pentru trimestrul IV/1953). La 20 iunie 1954, într-o ședință de analiză a muncii ambasadei române din Phenian, însuși ambasadorul Stere era criticat pentru faptul că „este în Coreea de doi ani și tot nu cunoaște problemele RPDC. În discuție cu ambasadorul bulgar nu a știut cum sunt remunerați muncitorii coreeni, precum și alte lucruri cu care trebuia să se familiarizeze de mult”. Raportul continuând prin a afirma că „am fost prea atașați de ideea de a avea relații bune cu restul ambasadelor [...]”. Vezi *Digital Archive Wilson Center*, Verbatim-ul ambasadei române din Phenian către MAE român, 10041/954 din 19 august 1954, la adresa <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116441> (accesat la 23 iunie 2020).

¹¹⁵ AMAE, Problema 20, d. 26/1953, p. 6 (Raportul de activitate al ambasadei pe trimestrul IV/1953, trimis la București la 10 februarie 1954).

MAE român pentru anul 1954. Începerea în luna octombrie a discuțiilor în vederea construirii sediului ambasadei române¹¹⁶ și, poate mai presus de orice, consolidarea muncii de relaționare cu societatea coreeană prin „menținerea legăturii personale cu conducătorii delegațiilor care au fost în RPR”, precum și „întărirea legăturilor cu instituțiile coreene” fără a „depăși limitele unei informări de principiu și de a nu se angaja sau face propuneri părții coreene”¹¹⁷ erau jaloanele unei activități în curs de intensificare.

Etapa următoare, a anilor 1954–1961, istoria relațiilor româno-coreene va cunoaște o dezvoltare a raporturilor bilaterale, prin construirea clădirii ambasadei, prin creșterea numărului de membri ai misiunii române, prin trimiterea la Phenian a unui atașat militar (în 1954) și prin începerea specializării în limba coreeană a unor tinere cadre din România, patru studenți români aflându-se în 1956 înmatriculați la studii în „Facultatea de Lingvistică, Artă și Literatură” din capitala nord-coreeană¹¹⁸. Vizitele întreprinse de liderul român Gh. Gheorghiu-Dej în Coreea, în 1955, și de Kim Il Sung la București, în anul următor, primele acorduri anuale (și ulterior sectoriale) încheiate cu aceste ocazii, angajarea României în efortul de „reconstrucție” a Coreei din a doua jumătate a deceniului al șaselea – cu corolarul inițierii unor schimburi economice – vor trasa cadrele colaborării dintre două țări socialiste.

În loc de concluzie

Relațiile româno–nord-coreene dintre 1948 și 1953 se remarcă prin exotismul lor. Nicio caracteristică a acestei interacțiuni nu putea fi imaginată, măcar cu cinci ani înainte de inițierea contactelor diplomatice dintre cele două țări în 1948. Nici cele două state nu existau în forma respectivă, după cum nici diplomații, vectori principali ai relației, nu existau în această paradigmă; ambasadorul Pavel Babuci (n. 1913) era un ilegalist comunist, judecat și condamnat în procesul *celor 105* al organizației regionale a PC(d)R din Bucovina în 1934–1935¹¹⁹; totodată, primul ambasador coreean la București Ko Bon Ghi (n. 1917), la rândul său om al partidului, între 1936 și 1945, *a luat parte la lupta de eliberare națională a Coreei*¹²⁰. În același timp, un caracter insolit îl aveau condițiile concrete în care se desfășura activitatea de reprezentare a țării: cei doi diplomați români, fără experiență și fără protecție din partea țării-gazdă, trebuiau să activeze în condiții de front, ferindu-se de focul avioanelor americane prin refugiarea în decorul natural din jurul barăcii care le ținea loc de sediu. Nu cunoaștem altă situație în care diplomați români să fi trebuit să muncească, într-un asemenea context, pentru mai bine de un an.

Din păcate, nu am reușit să trecem dincolo de niște simple indicii în încercarea de a contura măsura implicării militare a României în războiul din Coreea. Unor simple mențiuni din arhivele diplomatice – precum decorarea unor ofițeri-medici români sau notele de convorbiri de la MAE român date în contextul organizării recepțiilor la ambasada coreeană la București și conform cărora „de la MFA [Ministerul Forțelor

¹¹⁶ *Ibidem*, p. 4. Aceeași dinamică este observabilă și la București, unde ambasada coreeană raportează MAE român că, „după încheierea armistițiului, personalul ambasadelor coreene s-a mărit” și că „localul ambasadei și locuințele au devenit insuficiente” (vezi AMAE, Problema 20, d. 25/1953, p. 98).

¹¹⁷ AMAE, Problema 20, d. 28/1953, p. 119–120.

¹¹⁸ ANIC, CC al PCR, s. Relații Externe, d. 51/1956, p. 12.

¹¹⁹ Iulia Popovici, *Viața și moartea unui comunist basarabean. Iuri Korotkov, tatăl Kirei Muratova*, în „Observator cultural”, nr. 880, din 14 iulie 2017 (<https://www.observatorcultural.ro/articol/viata-si-moartea-unui-comunist-basarabean-iuri-korotkov-tatal-kirei-muratova/>) (accesat la 27 ianuarie 2021).

¹²⁰ AMAE, Problema 10, d. 12/1952, p. 6.

Armate – n.a.] ei au relații mai strânse și au invitat și miniștri adjuncți și ar fi bine să fie invitat și col. Petre Dragu care se ocupă cu problemele de protocol la MFA”¹²¹ – nu am putut adăuga nicio informație certă, arhivele militare relative la această chestiune nefiindu-ne accesibile¹²².

ROMANIAN-NORTH KOREAN RELATIONS BETWEEN 1948 AND 1953
(Summary)

Keywords: Korea, Romania, North Korea, Korean War, communism, international relations.

The first six years of the Romanian-North Korean relationship are scarcely addressed in the Romanian historiography. The aim of this paper is to partially fill the gap by providing ground-work of factual aspects extracted from Romanian archives. From the October 1948 letter of the North Korean foreign minister which was asking for the establishment of diplomatic relations, through the first Korean (governmental) delegation to set foot in Romania on December 17th, 1949 and which informed about the general geographical and social characteristics of the country and through the experience – unique for the Romanian diplomatic history – of the first Romanian diplomatic mission in the war-torn DPRK (it reached Pyongyang on April 14th, 1951), whose two diplomats, left alone in a derelict cabin, were hiding in the bushes from the strafing of American warplanes, to the hundreds of Korean children and youth hosted and educated in Romania during the Korean war and the reconstruction years of the DPRK we see the opening of a new international horizon for the Romanian nation in the post second world war geopolitical context of the *world socialist system*.

¹²¹ AMAE, Problema 20, d. 25/1953, p. 60.

¹²² A se vedea nota 66.